

Ящук О.Ю.

аспірант,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ВИЗНАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА У 1920-Х РОКАХ

Голод та економічні негаразди, що супроводжували утвердження радянської влади, загальмували процес інтеграції республіканських осередків Червоного Хреста до складу єдиної організації. Тож, центральний комітет Російського Червоного Хреста розпочав консультації з керівництвом національних червонохресних організацій Закавказзя, Білорусії та України з приводу об'єднання товариств [1, с. 40-41]. У травні 1923 року за ініціативою представників Російського та Українського товариств Червоного Хреста була скликана конференція радянських Червоних Хрестів, де було вироблено і прийнято спільну декларацію про необхідність створення Співки товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця СРСР [2, с. 31]. Декларація про створення єдиного Союзу товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця СРСР (СТЧХ і ЧП СРСР) проголосила, що уповноважені представники червонохресних організацій радянських республік керуються «єдністю принципів, покладених в основу їх гуманітарної діяльності і червонохресного будівництва, та, визнаючи, що запорукою червонохресної діяльності може бути тільки організована взаємодопомога трудящих мас за умов дійсної її безкорисливості, що саме широке залучення їх до цієї роботи і спрямування на обслуговування найнагальніших потреб трудящих становить першочергову і турботу і головний обов'язок Товариств Червоного Хреста Союзних Радянських Республік – для успішного втілення цих принципів у життя постановили підписати договір про утворення Союзу товариств Червоного Хреста Радянських Республік» [3, с. 60-61]. Після цього велася вже більш цілеспрямована робота спрямована на остаточне об'єднання всіх товариств, які прийняли цю декларацію.

Потреба в об'єднанні товариств Червоного Хреста радянських республік в єдину організацію, серед іншого, була зумовлена відмовою Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧХ), після визнання у 1921 р. єдиним правонаступником царського Червоного Хреста – Червоний Хрест РСФРР, юридично підтвердити існування новоутворених на теренах колишньої Російської імперії національних осередків організації. Для того аби дістати визнання від МКЧХ Українському Червоному Хресту необхідно було засвідчити свою виключну діяльність на території України та її офіційне визнання урядом УСРР. Крім того уряд держави, де перебував МКЧХ мав сповістити всі інші держави, які підписали Женевську конвенцію, про новоутворену організацію. Однак Швейцарія не поспішала визнавати УСРР за окрему державу, тому всі зносини Червоного Хреста УСРР з Міжнародним комітетом, хоча й проводилися, але на підставі фактичного визнання, а не юридичного [4, с. 26-27].

На підставі декларації від 22 травня 1923 р., підписаної Червоними Хрестами Радянських Соціалістичних Республік, Президія ВУЦВК 25 лютого 1925 р. затвердила проект статуту Спільки Товариств Червоних Хрестів Радянських Республік. У документі було визначено мету діяльності організації: «Спілька утворюється з метою координації діяльності всіх національних товариств як в межах території СРСР так і за кордоном. В межах своєї території кожна організація провадить свою роботу цілком самостійно та має право на закордонне представництво [5, арк. 15]. 1 вересня 1925 року РНК СРСР затвердила Положення про Союз товариств Червоного Хреста і Червоного Напівмісяця СРСР, згідно з яким, останній утворювався для представництва інтересів республіканських червонохресних організацій перед урядом Союзу РСР «та розробки питань, що мають значення для всіх учасників Союзу і взаємної допомоги в їх роботі», тобто узгодження діяльності національних Червоних Хрестів у міжреспубліканських акціях. Передбачалося створення керівних органів Союзу в особі Ради й Виконкому з їх місцезнаходженням у Москві. Рада складалася з представників центральних комітетів усіх республіканських організацій, але російське товариство мало 16 місць, українське – 8, інші – по 2 місця на кожне товариство [6, с. 74]. Комплектування Ради Спільки базувалося на принципі непропорційного представництва окремих організацій у цьому керівному органі відносно абсолютних показників чисельності членської маси, яка в Українському Червоному Хресті, наприклад, була більшою, ніж у Російському товаристві Червоного Хреста. Рада Спільки формувалася у залежності від кількості населення, яке могло бути потенційно залучено до червонохресних організацій, що пояснювалося потребою забезпечити пріоритет Російського товариства Червоного Хреста у загальносоюзному об'єднанні [3, с. 62].

Лише після утворення об'єднання республіканських товариств у єдину організацію МКЧХ змушений був замість одного Червоного Хреста РСФРР визнати всі червонохресні організації СРСР, однак не в якості окремих осередків, як того вимагав статут, а сукупно, у складі СТЧХ і ЧП СРСР [4, с. 28].

Список використаних джерел:

1. Товбин М. М. Общество гуманизма и милосердия / М. М. Товбин. – М.: Медицина, 1977. – 80 с.
2. Кушнір Є. А. Радянський Червоний Хрест / Є. А. Кушнір. – Харків: ДВОУ, 1934. – 62 с.
3. Журба М. А. Міжнародні зв'язки українського Червоного Хреста / Михайло Анатолійович Журба. – К.: «МП Леся», 2007. – 212 с.
4. Про Червоний Хрест. – Х., 1930. – 64 с.
5. ЦДАВО України, ф. 1, оп. 2, спр. 3901, 25 арк.
6. Барсуков М. И. Красный Крест и Красный Полумесяц СССР / М. И. Барсуков. – М.: Медицина, 1946. – 156 с.